

LIETUVOS RESPUBLIKOS 2010 M. VISUOTINIO ŽEMĖS ŪKIO SURAŠYMO KOMISIJOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2010-07-02 Nr.DP-64

Vilnius

Posėdis įvyko: 2010-06-29

Posėdžio pirmininkas – Vilija Lapėnienė

Posėdžio sekretorė – Aušra Jablonskienė

Dalyvavo: V. Lapėnienė, A. Šapolienė, A. Jablonskienė, E. Prancėvičius, E. Olisevičius, E. Bičius, J. Milieškaitė, J. Kraujelis.

Nedalyvavo: M. Kuklierius, G. Vaičionis, G. Staliūnienė, A. Savilionis.

Darbotvarkė:

1. Žemės ūkio surašymo eigos, operatyvių duomenų aptarimas.
2. Kiti klausimai.

Susirinkusius komisijos narius pasveikino Statistikos departamento generalinio direktoriaus pirmoji pavaduotoja V. Lapėnienė. Jos teigimu, nuo Visuotinio žemės ūkio surašymo pradžios praėjo pusė šiam projektui skirto laiko, todėl svarbu informuoti komisijos narius apie surašymo eigą. Visų pirma V. Lapėnienė pasiūlė išklausti A. Jablonskienės pranešimo, o paskui pereiti prie klausimų ir problemų, susijusių su žemės ūkio surašymu, aptarimo.

A. Jablonskienės priminė, kad nuo 2010 m. gegužės 3 d. seniūnijose, kuriose priimamos pasėlių deklaracijos, dirba surašymo darbuotojas ir apklausia ūkininkus, atėjusius pateikti pasėlių deklaracijų. Surašymo darbuotojas seniūnijoje dirbs iki rugpjūčio 31 d. Nuo birželio 1 d. pradėtas antrasis surašymo etapas – ūkių lankymas. Pirmiausia pradėta smulkiųjų ūkių, turinčių mažiau nei 1 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų, apklausa. Šių ūkių apklausa vyks iki liepos 16 d. Pasibaigus smulkiųjų ūkių apklausai, nuo liepos 19 d. bus lankomi ir apklausiami ūkiai, kurie nebuvo surašyti pasėlių deklaravimo metu ir nepateikė duomenų internetu. Šių ūkių apklausa vyks iki rugpjūčio 31 d.

A. Jablonskienė informavo, jog parinkti ir pasitelkti surašinėtojai, kurie šiuo metu lanko smulkiuosius ūkius ir nuo liepos 19 d. lankys ūkius, neapklaustus seniūnijose ir nepateikusius duomenų internetu.

Pasitelkti 736 surašinėtojai. Atlikti surašinėtojų mokymai. Surašinėtojus gegužės 15–30 d. apmokė surašymo koordinatoriai savivaldybėse. Surašinėtojus buvo stengiamasi parinkti iš konkrečios seniūnijos, kad žmonės nebijotų jų įsileisti ir pateikti duomenis. Kiekvienoje seniūnijoje buvo rekomenduota informaciniame stende paskelbti ten dirbančių surašinėtojų pavardes.

Kadangi pradėtas ūkių lankymas, visuomenė vėl buvo informuojama apie vykstantį surašymą. Specializuotose laikraščiuose, kai kuriuose respublikiniuose laikraščiuose ir visuose rajonuose bent viename rajoniniame laikraštyje (labiausiai skaitomame) parengtas ir paskelbtas antrasis informacinis straipsnis. Reportažai apie surašymą parodyti televizijų informacinėse laidose, dalyvauta radijo laidose. Birželio 1 d. paskelbtas pranešimas spaudai, informuojantis apie surašymą. Aktualiausia informacija (apklaustųjų ūkių skaičius kas 2 savaites) pateikiama Statistikos departamento interneto svetainėje.

A. Jablonskienė informavo, kad 2010 m. birželio 29 d. duomenimis Lietuvoje buvo surašyta 45,5 proc. ūkių, turinčių 1 ir daugiau ha naudojamų žemės ūkio naudmenų. Ji pateikė surašytųjų ūkių skaičiaus palyginimą su pateikusią deklaracijas ūkių skaičiumi. 2010 m. birželio 22 d. duomenimis buvo apklausta apie 80 proc. pasėlių deklaracijas pateikusią ūkių. Šis skirtumas susidarė dėl to, kad

pasėlių deklaravimas prasidėjo 2010 m. balandžio 12 d., o surašymas – gegužės 3 d. Taip pat įtakos tam turėjo ir tai, kad kai kurie ūkininkai ignoravo surašymo darbuotoją ir nepateikė duomenų, įtakos turėjo ir surašymo darbuotojų kompetencija.

Buvo pateiktas ir 2010 m. birželio 1–21 d. surašytų ūkių, turinčių mažiau kaip 1 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų, skaičius. A. Jablonskienė pastebėjo, kad naujausi duomenys iš rajonų apie apklaustus smulkiuosius ūkius bus gauti birželio 30 d. ir informacija bus paskelbta Statistikos departamento interneto svetainės skyrelyje SURAŠYMAI.

Kol kas žinomi 482 smulkių ūkių (turinčių iki 1 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų) atsisakymo teikti informaciją ir dalyvauti surašyme atvejai. Didelių ūkių (turinčių 1 ir daugiau ha naudojamų žemės ūkio naudmenų) atsisakymo teikti informaciją atvejai kol kas nefiksuojami. Pasėlių deklaravimo metu seniūnijose nepateikę duomenų ūkiai dar bus lankomi namuose.

Elektroniniu būdu surašymo duomenis pateikė 395 asmenys. Iš jų 94 apie veiklos nevykdymą pranešė el. paštu.

A. Jablonskienė informavo, kad šiuo metu Statistikos departamente apdorojami surinkti duomenys. Pateiktus surašymo lapus analizuoja Statistikos departamento, teritorinių statistikos valdybų, rajonų surašymo darbuotojai, išaiškinamos klaidos, jos taisomos. Konsultuojami respondentai, surašinėtojai, nagrinėjamos įvairios situacijos, su kuriomis teko susidurti, patirtis ir paaiškinimai perduodami kitiems surašinėtojams. Dirbama su seniūnijų vyresniaisiais specialistais (surašymo darbams), jiems nurodomos aptiktos klaidos, kurias jie turi ištaisyti.

Taisomos duomenų perdavimo klaidos (sumaišyti sąlyginiai kodai, besikartojantys duomenų pateikimo atvejai (kuomet tam pačiam ūkiui užpildomas ir surašymo lapas, ir smulkiųjų ūkių anketa), perduoti keli surašymo lapai, kurių duomenys skiriasi ir t. t.)

Nagrinėjami gauti respondentų laišakai ir rengiami atsakymai respondentams: 2 respondentų laišakai persiųsti Žaliajai knygai ir respondentai apie tai informuoti, 6 respondentams parengti konkretūs atsakymai į jų laiškus.

A. Jablonskienė teigė, jog artimiausiu metu, liepos 1–9 d., reikia parengti sąrašus didelių ūkių (turinčių 1 ir daugiau ha naudojamų žemės ūkio naudmenų), kurie nebuvo apklausti gegužės–birželio mėnesį seniūnijose, pasėlių deklaravimo metu. Tuos sąrašus reikia paskirstyti surašinėtojams ir nuo 2010 m. liepos 19 d. pradėti jų apklausą juos aplankant. Taip pat ir toliau Statistikos departamente bus analizuojami pateikti surašymo lapai, taisomos klaidos.

A. Jablonskienės teigimu, pirminius preliminarius duomenis Statistikos departamentas paskelbs gruodžio pabaigoje. Tuo pat metu bus paruoštas ir pranešimas spaudai. Išsamesni duomenys, pasak A. Jablonskienės, bus pateikti vasario viduryje.

Pereidama prie susijusių su surašymu problemų aptarimo, V. Lapėnienė pabrėžė, kad 2010 m. visuotinis žemės ūkio surašymas vyksta sklandžiai. Anot jos, stambių ūkių apklausa vyksta vidutiniškai gerai, atsižvelgiant į apklaustų nuo surašymo pradžios didelių ūkių savininkų skaičių. Smulkių ūkių apklausa taip pat vyksta sklandžiai, nors dauguma surašymo lapų dar turės būti suvesti į duomenų bazines.

E. Pranckevičius teiravosi, ar, palyginti su praėjusiu 2003 metų surašymu, per 2 mėnesius pasiektas rezultatas – apklausti 50 proc. numatomų apklausti stambių ūkių – yra normalus. Anot A. Jablonskienės, 2003 metų ir 2010 metų Visuotinių žemės ūkių surašymų tarpiniai rezultatai yra nepalyginami, nes iš esmės skiriasi surašymo būdai. Anot jos, 50 proc. apklaustų ūkininkų yra didelis procentas, kadangi buvo orientuotasi į 2009 m. deklaruojančių pasėlius ūkių skaičių, kuris 2010 metais, palyginti su 2009 m., yra gerokai sumažėjęs.

E. Pranckevičius domėjosi, kaip bus raginami užpildyti surašymo lapą likusieji neapklausti 50 procentų respondentų. Anot A. Jablonskienės, nuo liepos 16 d. prasidės stambių ūkių apklausa, kurios metu respondentai bus lankomi ir surašomi namuose. Šios apklausos metu respondentus apklaus surašinėtojai, jiems bus paaiškinami surašymo tikslai. A. Jablonskienė pastebėjo, kad bus ir neatsiskaičiusių ūkių.

J. Kraujelis pagyrė informacinius Statistikos departamento straipsnius spaudoje, teigdamas, kad visuomenė gerai informuojama apie vykstantį žemės ūkio surašymą. Tačiau jis yra nustebintas, kad mažai žemės ūkio bendrovių ir įmonių užpildė surašymo lapą. Anot jo, žemės ūkio bendrovės nevēluoja deklaruoti, todėl įtaria, kad dėl Statistikos departamento darbuotojų neatidumo buvo apklaustas toks mažas bendrovių skaičius. A. Jablonskienė sutiko, kad galima problema – Statistikos departamento darbuotojų neatidumas. Tačiau, pasak jos, gali būti ir taip, kad žemės ūkio bendrovės panorą užpildyti surašymo lapą elektroniniu būdu. A. Jablonskienė paaiškino, kad juridiniai asmenys turi galimybę atsiųsti užpildytą elektroninį surašymo lapą iki rugpjūčio 31 dienos, tad laiko dar yra. A. Jablonskienė kreipėsi į komisijos narius pagalbos informuojant žemės ūkio bendroves ir įmones, kad jos surašymo lapo pildymo neatidėtų paskutinei dienai. J. Kraujelio manymu, praėjus dviem mėnesiams nuo surašymo pradžios apklaustų bendrovių skaičius turėjo būti didesnis. Jis svarstė, kad toks mažas atsiskaitymo lygis gali būti dėl to, kad dauguma deklaruojančių įmonių yra uždarnosios akcinės bendrovės (UAB), kurios superka žemes, jas perparduoda ir gauna pelno. J. Kraujelio teigimu, yra nemažai įmonių, nuomojančių žemes. A. Jablonskienės manymu, iš 650 įmonių, patekusių į sąrašą, tik maža dalis gali būti nevykdančių veiklos, nes preliminarūs įmonių sąrašai buvo sudaryti iš derliaus ir gyvulininkystės produkcijos gamybos tyrimuose dalyvavusių ir pažymėjusių, jog ūkinė veikla vykdoma, respondentų. A. Jablonskienė paaiškino, kad daugiau netikslumų yra fizinių asmenų sąrašuose.

J. Kraujelis svarstė, ar 1 ha riba yra optimali Lietuvai. A. Šapolienė paaiškino, kad kiekviena ES šalis nustato tą ribą tarp smulkaus ir stambaus ūkio, remdamasi skaičiavimais, siekdama apskaityti visą gamybą, visą produkciją.

J. Kraujelis teiravosi, ar bus apklausiami sodininkai. A. Šapolienė paaiškino, kad šio surašymo metu sodų bendrijų nariai nebus apklausiami, o informacija bus imama iš administracinių šaltinių. A. Šapolienės teigimu, 2003 metų visuotinio žemės ūkio surašymo metu duomenis apie sodininkus teikė sodų bendrijų pirmininkai, tačiau šį kartą nėra tikslo jų trukdyti, nes yra išsami informacija, pasiekama naudojant administracinius šaltinius.

J. Kraujelis teiravosi, ar smulkių ūkių, kurie turi naudojamų žemės ūkio naudmenų iki 1 ha duomenys yra reikalingi Eurostatui. A. Šapolienė paaiškino, kad smulkių ūkių duomenys yra renkami nacionalinėms reikmėms ir yra svarbūs priimant sprendimus dėl politikos vykdymo. V. Lapėnienė padėjo Žemės ūkio ministerijai, kad ji parėmė idėją atlikti smulkių ūkių apklausą.

A. Jablonskienė teigė, kad preliminarūs visuotinio žemės ūkio surašymo respondentų sąrašai buvo sudaryti remiantis 2009 metų pasėlių deklaracijų duomenimis. Tačiau, anot jos, šiais metais atsirado nemažai naujų ūkių. A. Jablonskienė teiravosi, kodėl atsirado tendencija, kad stambūs ūkiai pasidalija į dvi ar tris dalis. J. Kraujelis paaiškino, kad atsiradusi tendencija turi kelias priežastis. Visų pirma daugiau kaip 500 ha negali deklaruoti nei fiziniai, nei juridiniai asmenys, būtent todėl dideli ūkiai padalijami į mažesnes dalis. Antra, vienam ūkiniam vienetui tenkanti paramos suma negali viršyti tam tikro dydžio. Dar viena priežastis – jaunųjų ūkininkų programa, kai ūkis padalijamas jauniems žmonėms (vaikams), siekiant gauti išmokas. A. Šapolienė pastebėjo, kad jeigu vyks ūkių dalijimasis, mažės jų dydis. J. Kraujelis sutiko, tačiau teigė didesnės problemos dėl to nematęs.

A. Jablonskienė svarstė, kaip paraginti atsisakiusius teikti informaciją respondentus. Ji pasiūlė bendradarbiaujant su Žemės ūkio ministerija parengti bendrą raštą dėl gaunančių išmokas ir atsisakiusių teikti informaciją Statistikos departamentui respondentų drausminimo priemonių. Anot A. Jablonskienės, tokius respondentus galėsime išsiaiškinti pasinaudoję deklaracijų duomenų baze. E. Pranckevičius pasitikslino, kada bus atliktas palyginimas į atsisakiusių teikti informaciją sąrašus patekusių respondentų su pasėlių deklaracijų duomenų bazėje turima informacija. A. Jablonskienė teigė, kad toks palyginimas gali būti atliktas rugpjūčio viduryje, kai deklaracijų duomenų bazė bus sutvarkyta, patikslinta ir atnaujinta. J. Kraujelis sutiko, kad reikia drausminančių priemonių, nes, anot jo, norint gauti paramą, svarbu pateikti informaciją, kaip ta parama yra panaudojama. V. Lapėnienės teigimu, bendras raštas su Žemės ūkio ministerija būtų naudingas.

V. Lapėnienė informavo, kad surašymas vyksta sklandžiai, didesnių incidentų nepasitaiko. Anot jos, darbą palengvina tai, kad seniūnijose dirba pažįstami žmonėms darbuotojai. V. Lapėnienė paaiškino, kad surašinėtojams, kuriuos pažįsta, ūkininkai lengviau teikia informaciją. Anot jos, siekiant užtikrinti saugumą, Statistikos departamento darbuotojai įpareigoti seniūnijos informaciniame stende pateikti informaciją apie ūkininkus namuose lankančius surašinėtojus. Kiekvienas surašinėtojas aprūpintas mobiliuoju ryšiu, kad kilus problemoms galėtų susisiekti su savo rajono surašymo koordinatoriumi.

V. Lapėnienės teigimu, Statistikos departamento internetiniame puslapyje vyksta nuomonių apklausa apie vykstantį surašymą. Dalyvavusių apklausoje nėra daug, tačiau 89 proc. iš jų nurodė, jog žinojo, kad vyksta žemės ūkio surašymas. Anot jos, pakankamas žmonių informavimas davė naudos. Tačiau V. Lapėnienė apgailestavo, kad mažai respondentų užpildė elektroninį surašymo lapą.

J. Milieškaitė patikslino, ar atsisakiusieji teikti informaciją nebus apskaitomi. A. Jablonskienė paaiškino, kad atsisakiusieji teikti informaciją yra didelė problema. Anot jos, jeigu tokių ūkininkų nepavyks įtikinti pateikti duomenų, jie taip ir liks neapskaityti. V. Lapėnienės teigimu, tiems, kurie deklaruoja pasėlius, bus skiriamas didelis dėmesys. Anot jos, Statistikos departamento darbuotojai seniūnijose jau mėgina susisiekti su tais, kurie deklaravo pasėlius ir nepanorėjo užpildyti surašymo lapo ir su tais kurie deklaravo iki gegužės 3 d., ir kviečia atvykti į seniūniją ir susirašyti.

V. Lapėnienė pasiūlė kitą posėdį surengti rugsėjo pradžioje, tačiau informavo, kad atsiradus būtinybei, gali būti sukviestas neeilinis komisijos posėdis. Kadangi, anot jos, didesnių problemų tikimasi išvengti, todėl komisijos nariai apie visuotinio surašymo baigtį bus informuoti per kitą komisijos posėdį. V. Lapėnienė padėkojo susirinkusiems komisijos nariams.

NUTARTA:

1. Išsiaiškinti galimybes dėl Statistikos departamento ir Žemės ūkio ministerijos bendro rašto parengimo ūkiams, atsisakiusiems teikti informaciją surašymui, ir parengti šio rašto projektą.
2. Kitą komisijos posėdį organizuoti rugsėjo mėn.

Komisijos pirmininkė

Vilija Lapėnienė

Komisijos sekretorė

Aušra Jablonskienė